

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Ayşegül TURAL*

Ar. Gör. Fitnat GÜRGİL**

Özet

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Öğretmen adaylarının programdaki değerlere ilişkin görüşlerini belirleyebilmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen “Değer Ölçeği” ve ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi ile Kastamonu Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 100 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının çoğunluğu, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında değerlerin yeterli biçimde var olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Değer, değerler eğitimi, sosyal bilgiler.

OPINIONS OF THE PROSPECTIVE TEACHERS AS REGARDING THE VALUES IN THE SOCIAL STUDIES CURRICULUM

Abstract

In this paper, it is aimed to identify the opinions of the prospective teachers regarding the values in the Social Studies Curriculum. In order to

* Gazi Üniversitesi , aysegulankara06@hotmail.com

** Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, fgurgil@bartin.edu.tr

identify the opinions of the prospective teachers as regards the values for the curriculum, “Value Scale” and “Personal Information Form” are used that are developed by the researchers. The study group is composed of 100 prospective teachers who study at the Department of Social Sciences Teaching, Faculty of Education, Uşak University and Kastamonu University. The findings acquired are evaluated in the SPSS statistical packaged software. At the end of the survey, most of the prospective teachers stated that the satisfying values exist in the Social Studies Curriculum.

Key Words: Value, values education, social studies.

GİRİŞ

Değer, bir toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlar olarak ifade edilmektedir. Diğer bir ifade ile değerler, toplum ve bireylerce benimsenen olgularda birleştirici olma, bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurma, hayatı ve daha özelden davranışları yönlendirme gibi özelliklere sahip olup, soyut kavramlardır (MEB, 2005: 44). (Rohan, 2000) Değerler, kişilerin hayatını yönlendirici ilkeler olarak kabul edilen ve onları hayatta güdeleyen amaçların sosyal birer temsilcileridir (Akt. Yılmaz, 2009: 110).

Değerlere, en genel anlamda bir davranışın veya düşüncenin kıymeti veya önemi dikkate alınarak yapılan kişisel tercihler veya toplumun bir üyesi olarak bir birey tarafından benimsenen ve izlenen genel amaçlar olarak bakılabilmektedir (Dede, 2007: 13). Değer ve değerler eğitime yönelik hazırlanmış olan çalışmalar incelendiğinde, son birkaç yüz yıl içerisinde bu alana yönelik çalışmaların sayısında önemli bir artış gözlenmektedir (Dilmaç, 2008: 69). Özellikle son yıllarda değerler öğretiminin okul boyutu düşünülerek, öğretim programlarında değerler eğitime yer verilmesi konusunda hem fikir olunmaktadır (Powney ve Ark. 1995: 5). Çünkü insanların sahip oldukları değerleri anlamak ve değerleri nasıl öğrendiklerini görmek, insanları anlamak demek olduğundan değer ve değerler eğitimi konusu oldukça önemlidir (Stainer, 2004: 17).

Bu anlamda değerler, doğuştan getirilmeyip, gözlem ve sosyal yaşantı içerisindeki etkileşimler yoluyla kazanılmaktadır (Kılıç Şahin, 2010: 44).

(Thomas, 1992) Değerler eğitimi, öğrencilerin doğru veya yanlış bir durum ile karşı karşıya geldiklerinde nasıl düşünmeleri ve nasıl hissetmeleri gerektiği konusunda okulların yaptığı yol göstermedir (Akt: Can, 2008: 48). Bir diğer deyişler, değerler eğitimi, ailede başlayıp, okul ortamı ve sosyal çevre ilişkileri ile desteklenen hayat boyu devam eden dinamik bir etkinlik olup (Robb, 1998: 3); Ahlak eğitimi, Karakter eğitimi ve Etik eğitimi de içermektedir (Lovat ve Toomer, 2009: 11).

Türk eğitim sistemi incelendiğinde, öğretim programlarında, bireylerin sadece akademik hayata değil aynı zamanda gerçek yaşama da iyi bir şekilde hazırlanmalarına yönelik etkinlik ve uygulamalara günümüzde daha çok önem verilmesiyle, eğitim öğretim faaliyetlerinin umut verici bir şekilde ilerlediği görülmektedir. Buna bağlı olarak, günümüzün çağdaş eğitim anlayışı çerçevesinde, değer ve değerler öğretimine yönelik bakış açılarında da bir gelişme meydana gelmiş ve 2004 yılında öğretim programlarının revize edilmesi sürecinde, belli başlı değerlere de öğretim programlarında yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 6. ve 7. sınıf düzeyinde üniteler bağlamında verilmesi gereken değerler: 'aile birliği, adil olma, bağımsızlık, barış, özgürlük, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olma, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik' olarak belirtilmiştir.

Bu değerlerin öğretiminde kullanılması önerilen yöntemlerin de 'Değer Açıklama', 'Ahlaki Muhakeme', 'Değer Analizi' ve 'Gözlem' olduğu görülmektedir (MEB, 2005: 45). Bu yöntemlere ek olarak rol model olma ve öğüt verme yoluyla değer öğretiminin de önemli olduğu bilinmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere ilişkin görüşlerini belirleyebilmektir. Çalışmanın öğretmen adaylarının, hizmet öncesinde Sosyal Bilgiler Öğretim

Programını ve programda önemli yer tutan değerleri ne derece tanıdıklarını belirlemek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1. Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere ilişkin görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, öğretmen adaylarının, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik bir çalışmadır. Bu bağlamda araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2008: 77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesi'nde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenimlerine devam eden 100 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarına ait diğer bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarına ait veriler

Üniversite	N	%	Cinsiyet	N	%
Uşak	65	65	Kız	48	48
Kastamonu	35	35	Erkek	52	52
Değer Konulu Kitap Okuma	N	%	Değer Kazanımında Etkili Unsur	N	%
Evet	25	25	Okul	18	18
Hayır	75	75	Aile	67	67
Değer Konulu Kurs Katılım	N	%	Arkadaş Grubu	8	8
Evet	12	12	Medya	7	7

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Hayır	88	88	Sosyal Bilgiler Ders İçeriğini Yeterli Görme	N	%
Değer Kazanımında Etkili Yaklaşım	N	%	Evet	21	21
Değer Açıklama	22	22	Hayır	28	28
Ahlakî Muhakeme	25	25	Kısmen	51	51
Değer Analizi	12	12	Değer Kazanımında Sorumlu Görülen Ders	N	%
Rol model olma	35	35	Türkçe	4	4
Öğüt verme	6	6	Sosyal Bilgiler	62	62
Değer Konusunda Donanım Durumu	N	%	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	31	31
Biraz	14	14	Diğer	3	3
Orta	36	36	TOPLAM	N	%
İyi	50	50		100	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışma grubu 48’i Kız (%48,0) 52’si Erkek (%52,0) olmak üzere toplam 100 kişiden oluşmaktadır. Öğrencilerin 65’i (%65,0) Uşak Üniversitesi, 35’i (%35,0) ise Kastamonu Üniversitesi’nde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 25’i (%25,0) Değer konulu kitap okumuşken, 75’i (%75,0) ise Değer konulu kitap okumamıştır. Öğrencilerin 12’si (%12,0) Değer konulu kursa katılmışken, 88’i (%88,0) ise Değer konulu kursa katılmamıştır. Öğrencilerin 18’i (%18,0) değer kazanımında okulu etkili görürken, 67’si (%67,0) aileyi etkili görmekte, 8’i (%8,0) arkadaş grubunu etkili görmekte, 7’si (%7,0) medyayı etkili görmektedir. Öğrencilerin 22’si (%22,0) değer kazanımında değer açıklamanın etkili yaklaşım olduğunu düşünürken, 25’i (%25,0) ahlakî muhakemeyi etkili görmekte, 12’si (%12,0) değer analizini etkili görmekte, 35’i (%35,0) rol-model olmayı etkili görürken, 6’sı (%6,0) ise öğüt vermeyi etkili görmektedir. Öğrencilerin 21’i (%21,0) Sosyal Bilgiler dersinin içeriğini yeterli görür-

ken, 28'i (%28,0) Sosyal Bilgiler dersinin içeriğini yeterli görmemekte ve 51'i ise (%51,0) kısmen yeterli görmektedir. Öğrencilerin 14'ü (%14,0) değer konusunda donanımını biraz yeterli görmekte, 36'sı (%36,0) orta düzeyde yeterli görmekte, 50'si (%50,0) iyi düzeyde yeterli görmektedir. Öğrencilerin 4'ü (%4,0) Değer kazanımında Türkçe dersini sorumlu görürken, 62'si (%62,0) Sosyal Bilgiler dersini sorumlu görmekte, 31'i (%31,0) Din Kültür ve Ahlak Bilgisi dersini sorumlu görmekte iken 3'ü (%3,0) ise diğer dersleri sorumlu görmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan "Değer Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Ölçekte yer alan maddeler 3'lü Likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçme aracı 20 madde ve ardından açık uçlu olarak tasarlanan 5 sorudan oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan "Değer Ölçeği" uzman görüşleri çerçevesinde şekillendirilmiştir.

Ölçek; öğretmen adaylarının kişisel bilgilerini içeren 1. bölüm, değerlerin sosyal bilgiler öğretim programındaki yerini ölçen 2. bölüm ve değerlere yönelik tasarlanmış olan açık uçlu sorulardan oluşan 3. bölümden oluşmaktadır. Ölçek tek boyuttan oluşmakta olup, değerlerin programdaki yerini 'Yeterli derecede var, Orta derecede var, Az derecede var' ifadeleri ile ölçmektedir.

Ölçeğin yapısal geçerliliğini görebilmek için yapılan faktör analizine göre madde faktör yükleri 0,40 ile 0,81 arasında değişmekte olup; ölçeğin iç tutarlılığı için güvenilirlik katsayısı ise N=20 için 0,93 bulunmuştur. Bu değer ise ölçeğin uygulanabilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan 'Değer Ölçeği' Uşak Üniversitesi ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programında 4. sınıfta öğrenim gören 100 öğretmen adayına 2011-2012 öğretim yılında Güz döneminde gönüllülük esas alınarak uygulanmıştır. Veriler

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

SPSS Paket Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, yüzde, frekans kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına ilişkin elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

Bulgular yorumlanırken “yeterli derecede var” ve “orta derecede var” ifadeleri olumlu ifade; “az derecede var” ifadesi ise olumsuz ifade olarak ele alınmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere ilişkin görüşlere ait veriler

PROGRAMDA YER ALAN DEĞERLER	Yeterli Derecede Var		Orta Derecede Var		Az Derecede Var	
	f	%	f	%	f	%
Aile birliği	57	57,0	34	34,0	9	9,0
Adil olma	52	52,0	36	36,0	12	12,0
Bağımsızlık	42	42,0	45	45,0	13	13,0
Barış	51	51,0	44	44,0	5	5,0
Özgürlük	52	52,0	36	36,0	12	12,0
Bilimsellik	46	46,0	42	42,0	12	12,0
Çalışkanlık	49	49,0	39	39,0	12	12,0
Dayanışma	63	63,0	27	27,0	10	10,0
Duyarlılık	58	58,0	32	32,0	10	10,0

Dürüstlük	57	57,0	30	30,0	13	13,0
Estetik	31	31,0	43	43,0	26	26,0
Hoşgörü	58	58,0	29	29,0	13	13,0
Misafirperverlik	57	57,0	31	31,0	12	12,0
Sağlıklı olma	47	47,0	40	40,0	13	13,0
Saygı	59	59,0	31	31,0	10	10,0
Sevgi	58	58,0	33	33,0	9	9,0
Sorumluluk	48	48,0	43	43,0	9	9,0
Temizlik	50	50,0	36	36,0	14	14,0
Vatanseverlik	69	69,0	21	21,0	10	10,0
Yardımseverlik	64	64,0	27	27,0	9	9,0

Tablo 2’den anlaşıldığı gibi çalışmaya katılan öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 20 temel değere ilişkin görüşleri yüzde ve frekans dağılımları açısından ele alınmıştır.

Buna göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlerin çoğunlukla ‘Yeterli Düzeyde Var’ olduğunu düşündükleri görülmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında en iyi şekilde var olduğu düşünülen ve çoğunluğun toplandığı değerler ise, ‘vatanseverlik, dayanışma ve yardımseverlikdir.

Değerlere ilişkin görüşlerin dağılımına bakıldığında; ‘bağımsızlık ve barış’ değerlerinin ise orta düzeyde var olduğunun düşünüldüğü görülmektedir. Değerlere ilişkin görüşlerin dağılımına bakıldığında; ‘Estetik’ değerinin ise az düzeyde var olduğunun düşünüldüğü görülmektedir.

Değer Ölçeğinde Yer Alan Açık Uçlu Sorulara İlişkin Verilen

Cevapların Analizi

3 bölümden oluşan Değer Ölçeği’nde son bölümde açık uçlu olarak hazırlanmış olan sorular yer almaktadır. Bu sorulara ilişkin olarak verilen cevaplar aşağıda genel olarak şu şekilde toplanmaktadır.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

1. *Değer kavramı sizin için neyi ifade etmektedir?* sorusuna ilişkin olarak verilen cevaplar belli temalar altında gruplandırılmıştır. Bunlar;

- Gerek bireysel gerekse toplumsal kimliği yansıtan önemli kültürel özellikler,

- İnsanlara verilen önem, saygı, sevgi,
- Sahip olunan özellik ve davranışların toplum yapısına uygunluğu,
- Dini inançlardır.

2. *Sosyal Bilgiler dersinin değerler eğitimi için uygun olduğunu düşünüyor musunuz?* sorusuna ilişkin olarak, öğretmen adayları çoğunlukla;

- Evet, uygun bir derstir. Ancak farklı derslerle ilişkilendirme yapılarak öğretim desteklenirse daha iyi olur yanıtında birleşmiştir.

3. *Sosyal Bilgiler dersinde hangi değerler kazandırılabilir?* sorusuna ilişkin olarak, öğretmen adayları çoğunlukla;

- Saygı, sevgi, hoşgörü, çalışkanlık, sorumluluk, dürüstlük, vatanseverlik, yardımseverlik, adil olma, özgürlük, bağımsızlık gibi zaten programda yer alan değerlerin yanı sıra, farklı toplumsal değerlerin de değerlendirilerek derslerde yer alabileceğini belirtmişlerdir.

4. *Değerler Eğitiminde ne tür etkinlik ve uygulamalar kullanılabilir?* Sorusuna ilişkin olarak, öğretmen adayları;

- Hem grupta hem de bireysel etkinliklerin yanı sıra, uygun değerlere ilişkin alan gezileri, gözlem, model olma ve örnek olay yöntemleri üzerinde durmaktadırlar.

5. *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında değer ve değerler eğitiminin yeri ve önemi nedir?* sorusuna ilişkin olarak, öğretmen adayları;

- Sosyal Bilgiler dersinin, içerik olarak değer ve değerler eğitiminin oldukça uygun olduğunu, ancak öğrenme ortamlarının öğrenen birey ve öğretilecek değerlerin özellikleri göz önüne alınarak zenginleştirilmesinin, değerlerin önemi açısından yararlı olacağını vurgulamaktadırlar.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan temel değerlere ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguların sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çoğunluğu, araştırmaya konu edilen değerlerin, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yeterli bir şekilde var olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç, ilgili konuya ilişkin olarak daha önceki yıllarda yapılmış olan çalışmalarla da paralellik göstermektedir (Can, 2008; Kurtdede Fidan, 2009; Yiğittir ve Öcal, 2011; Baydar, 2009; Uçar, 2009).

Öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programında vatanseverlik, yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin programda oldukça iyi biçimde yer bulunduğu, diğer değerlerin kazanımının ise bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri göz önüne alınarak farklı yöntem ve teknikler kullanılarak desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Bu sonuçlara dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Öğretmen adaylarının eğitim sürecinde lisans programlarında değer ve değerler eğitiminin önemi ve kazandırılması konusuna yer verilebilir.
2. Tüm öğrenim süreci boyunca çeşitli dersler itibarıyla, sorgulayıcı, katılımcı, etkileşimli dersler yürütülmesine önem verilmelidir. Bu aşamada en önemli görev rehber niteliğindeki eğitimcilere düşmektedir.
3. Öğretmenlere meslek içi eğitim kapsamında değer ve değerler eğitimi konusunda örnek eğitimler verilebilir ve örnek etkinlik, uygulamalar konusunda yol gösterilebilir.
4. Öğretmenlere değerler eğitimi konusunda mesleki yeterliklerini destekleyici çalışmalar yapılabilir.
5. Değer ve Değerler Eğitimine yönelik sempozyum, paneller düzenlenebilir ve çeşitli tartışma ortamları yaratılabilir.
6. İlköğretimden başlayarak tüm eğitim kademelerinde değer eğitimi konusundaki eksik yönler tespit edilebilir ve bu eksikliklerin giderilmesi yönünde çalışmalar yapılabilir.

7. Bu araştırma sadece sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünü kapsayan betimsel bir çalışmadır. İlerleyen yıllarda bu tür çalışmalar kapsamı genişletilerek tekrarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Dede, Y. (2007). 'Matematik Öğretiminde Değerlerin Yeri', *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 12-25.
- Dilmaç, B. (2008). 'Öğretmen Adaylarının Değer Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi', *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16).
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Kılıç Şahin, H. (2010). *İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersini Yürüten 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). 'Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri', *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2).

- Lovat, T. , Toomer, R. (2009). *Values Education and Quality Teaching*. Springer Science Business Media.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6 - 7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara.
- Powney, J., Cullen, M. Ann. , Schlapp, U. , Glissow, P. , Johnstone, M. , Munn, P. (1995). *Understanding Values Education in the Primary School*. University of Glasgow: The SCRE Centre Research in Education.
- Robb, B. (1998). What Is Values Education-And So What? *The Journal of Values Education*, 1, 1-11.
- Stainer, R. (2004). *Human Values In Education*. Great Barrington: Anthroposic Pres.
- Uçar, S. (2009). *Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerle İlgili Kazanımlara Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Yılmaz, E. (2009). 'Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi', *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 109-128.
- Yiğittir, S., Öcal, A. (2011). 'Lise Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri', *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(20).